

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
«ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА»

Факультет природничих наук

Кафедра **географії та природознавства**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Геополітика і природне середовище

Освітня програма «Географія»; «Середня освіта (Географія)»

Спеціальність 106 Географія; 014 Середня освіта (Географія)

Галузь знань 10 Природничі науки; 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні
кафедри географії та природознавства
(протокол № 5 від “23”січня 2024 р.)

м. Івано-Франківськ – 2024 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація	3
2. Опис дисципліни	3
3. Структура курсу	4
4. Система оцінювання курсу	6
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу	6
6. Ресурсне забезпечення	6
7. Контактна інформація	9
8. Політика навчальної дисципліни	9

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Геополітика і природне середовище
Освітня програма	«Географія», «Середня освіта (Географія)»
Спеціальність	106 Географія 014 Середня освіта (Географія)
Галузь знань	10 Природничі науки 01 Освіта/Педагогіка
Освітній рівень	бакалавр
Статус дисципліни	Вибіркова
Курс / семестр	4/7
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 12 год. Семінарські заняття – 18 год. Самостійна робота – 60 год.
Мова викладання	Українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://cee.pnu.edu.ua/%d0%b2%d1%85%d1%96%d0%b4-2/

2. Опис дисципліни

<p>Мета – ознайомлення з основними закономірностями, поняттями і категоріями політичної географії, формування у студентів просторової уяви про стан і розвиток політичної карти світу та АТУ України.</p> <p>Цілі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. оволодіння теоретичними знаннями з дисципліни; 2. вивчення основних ознак ресурсних конфліктів; 3. розуміння генези і форм просторових проявів політичних процесів в аспекті боротьби за контроль та розпорядження природними ресурсами; 4. оволодіння методами аналізу політико-географічних баз даних в сфері ресурсних конфліктів; 5. здобуття навичок самостійного країнознавчого дослідження з фокусом на ресурсну геостратегію. <p style="text-align: center;">Компетентності:</p> <p>ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, у процесі виявлення та оцінки педагогічних проблеми, вироблення рішень щодо їх усунення.</p> <p>- Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов</p>

у професійній діяльності з географії або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних та суспільних об'єктів та процесів.

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.
- Здатність аналізувати склад і будову геосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах.
- Здатність ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об'єкти у географічній оболонці, їх властивості та притаманні ним процеси.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Здатність застосовувати базові знання із фундаментальних природничо-математичних (вищої математики, фізики, хімії, геології) та суспільно-гуманітарних (філософії, історії, культурології) для глибокого розуміння сутності процесів та явищ у природних оболонках Землі, життєдіяльності людського суспільства.

- Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук.
- Пояснювати особливості організації географічного простору.
- Аналізувати склад і будову природних і соціосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах.
- Розуміння обумовленості якості, рівня і способу життя людських спільнот особливостями просторової організації політичної, економічної, культурної та інших соціосфер.
- Застосовувати знання теоретичних і методологічних основ географічних наук для моніторингу і оцінки природних умов, порівняльно-географічного аналізу розвитку економіки, населення, соціальної сфери держав світу та України.
- Аналізувати географічний потенціал території.
- Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в області географічних наук.
- Аналізувати склад і будову природних і соціосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових

масштабах.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	К-сть годин	Завдання
1.	Тема 1. Теоретико-методологічні основи геополітики.	Ознайомитись з такими поняттями: 1. Об'єкт і предмет дослідження геополітики. 2. Основні поняття геополітики. 3. Географічні основи геополітики. 4. Актуальні напрямки геополітичних досліджень.	4	Питання тести
2.	Тема 2. Модерна геополітика кінця 19 – поч. 20 ст. та роль географічного простору в оцінці потенціалу держав.	Ознайомитись з такими поняттями: 1. Німецька геополітика 2. Французька геополітика. 3. Американська геополітика. 4. Українська геополітика. 5. Інші національні школи геополітики.	4	Питання тести
3.	Тема 3. Ресурсна геополітика другої половини 20 ст. в епоху біполярного світу.	Ознайомитись з такими темами: 1. Вплив ресурсного чинника на трансформацію політичної карти світу. 2. Ресурсна геополітика і геостратегія СРСР і країни соціалізму. 3. Ресурсна геополітика і геостратегія країн Заходу. 4. Деколонізація і ресурсний б шлях розвитку країн Третього світу.	4	Питання тести

4.	Тема 4. Постмодерна геополітика кінця 20 – початку 21 століття.	Знати поняття: 1. Зародження і основи концепти критичної геополітики. 2. Сучасна західна антигеополітика. 3. Екологізація геополітичної думки. 4. Глобальні екологічні і антиглобалістські рухи.	6	Питання тести
5.	Тема. 5. Генеза, поширення і наслідки ресурсних конфліктів.	Знати поняття: 1. Типи ресурсних конфліктів. 2. Прикордонні спори і їх вирішення. 3. Ресурсні війни сучасного світу. 4. Нейтралізація територій із метою уникнення ресурсних конфліктів.	6	Питання тести
6.	Тема 6. Роль екологічного і ресурсного чинника в територіально-політичних суперечностях України.	Ознайомитись з: 1. Зміна довкілля і прикордонні спори України. 3. Проблема річкових кордонів України. 4. Румунсько-український територіальний спір в Чорному морі. 5. Екологічні наслідки російського вторгнення в Україну. 6. Вплив України на продовольчу безпеку світу.	6	Питання тести

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція	30
Семінарське заняття/Практичне заняття	30
Самостійна робота	20
Індивідуальне завдання	20
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Види навчальної роботи	Номер навчального заняття (залежить від розподілу у розділі I)								Разом
	1	2	3	4	5	6	7	8	
Лекції		10		10		10			30
Семінарські з-тя	10		10		10				30
Самостійна р-та								20	20
Індивідуальні завдання							20		20
Всього за заняття	10	10	10	10	10	10	20	20	100

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа, лабораторії, комп'ютери та інше
Література:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Богдан Т. Відбудова економіки: напрямки, важелі, інститути. Як фінансувалося післявоєнне відновлення у Боснії і Герцеговині і який досвід відбудови можна застосувати в Україні? Економічна правда. 2022. 25 квітня. URL: https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/25/686208/ 2. «Відбудова України буде найбільшим внеском у підтримку глобального миру – промова Президента на Міжнародній конференції з питань відновлення України в Лугано», 4 липня, 2022. https://www.president.gov.ua/news/ 3. Відбудова України: принципи та політика / за ред. Гордієнка Ю., Сологуб І., Ведер ді Мауро Б. 2022. URL: https://cepr.org/system/files/2022-12/reconstruction%20book_Ukrainian_0.pdf 4. Відродження постконфліктних територій: світовий досвід і Україна: наукова записка / Стойко О.М., Кресіна І.О., Кресін О.В. / Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України. Київ: Норма права, 2020. 145 с. 5. Гольцов А. Г. Геостратегія держави: прикладний вимір. «Politicus». 2023. No 1. С. 72–77. 6. Гольцов А. Г. Геостратегія України в Центральній та Східній Європі. ВІСНИК НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. Випуск 3(59) 2023. С. 19-27. 7. Дністрянський М.С. Загострення геополітичних взаємин у період постмодерну та становище України: монографія. – Львів, 2021. – 154 с. 	

8. Заваріка Г. Концептуальні підходи до розвитку постконфліктних територій. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія. 2020. 1/2(76/77). С. 58-63.
9. Конфліктологія: [Підручник для студентів вищих навчальних закладів юрид. спец.] / Л.М.Герасіна, М.І.Панов, Н.П. Осипова та ін.; за ред. професорів Л.М.Герасіної та М.І.Панова. – Харків: Право, 2002. – 256 с.
10. Кохан О. Які принципи можуть стати в нагоді при відбудові України? Спільне. 2023. 26 вересня. URL: <https://commons.com.ua/uk/yaki-principi-mozhut-stati-v-nagodi-pri-vidbudovi-ukrayini/>
11. Ліпкан В. Геостратегія сучасної української держави: засади формування. Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2022. Випуск 42, С. 268-277
12. Олексієнко Д. Майбутнє українського сходу: переосмислення відбудови. На базі яких ресурсів можна відновлювати Донеччину та Луганщину після війни? Економічна правда. 2023. 23 вересня. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/09/26/704761/>
13. Пилипенко І., Мальчикова Д. Окупаційний урбіцид: міський досвід і повсякденні практики населення (приклад Херсона, Україна). 2022. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/123456789/17543>
14. Рудь І. М. Балто-Чорноморський Союз як вісь безпеки України: реалії та перспективи розвитку. Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право: Зб. наук. праць. 2023. No 2 (58). Київ: ІВЦ «Політехніка». С. 86–91.
15. Сливка Р.Р. Просторові трансформації міського середовища Донбасу під впливом воєнного урбіциду / Р.Р. Сливка, І.І. Закутинська, Б.В. Глуханюк // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія географічні науки. – 2018. – № 8. – С. 119-128.
16. Сливка Р.Р. Вплив змін довкілля на генезу територіально-політичних суперечностей / Р. Сливка. // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Географічні науки. – 2019. – Випуск 10. – С. 67-75.
17. Сливка Р.Р. Розвиток туризму в регіонах заморожених конфліктів: політикогеографічний аспект / Р.Р. Сливка // Сучасні проблеми розвитку туризму в Україні: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 16-17 травня 2019 р.) Львів, 2019. – С. 31–38 (8 ст.).
18. Сливка Р., Сливка Л. Постконфліктне врегулювання і розвиток Івано-Франківської територіальної громади // Географічна освіта і наука:

- виклики і поступ: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 140-річчю географії у Львівському університеті (м. Львів, 18-20 травня 2023 р.) / відповід. редактори: В. Біланюк, Є. Іванов. У 3-ох томах. Львів: Простір-М, 2023, Том.1. С. 211-214.
- 19.Сливка Р.Р. Функціональна вразливість держави щодо конфліктів: просторовий вимір / Р.Р. Сливка // Міжнародній науково-практичній конференції "Регіон-2019: стратегія оптимального розвитку" (16-18 жовтня 2019 р.). – Харків, 2019. – С. 42-45.
  - 20.Сливка Р.Р. Вплив природних умов і змін довкілля на територіально-політичні конфлікти / Р.Р. Сливка // Міждисциплінарні інтеграційні процеси у системі географічної та екологічної науки: матеріали міжнародної наук.-практ. конф. присвяченої 25-річчю відкриття спеціальності «Екологія» у Тернопільському національному педагогічному університеті ім. В. Гнатюка (7-8 травня 2019 р.) // наук. ред. Л.П. Царик, М.Я. Сивий, А.В. Кузишин, Я.О. Мариняк. – Тернопіль: СМП «Тайп», 2019. – С. 68-72.
  21. Сливка Р.Р. Понятійна основа географії територіально-політичних конфліктів. Сучасні напрямки розвитку географії України: Монографія [за заг. редакцією проф. Лозинського Р.М.]. Львів, ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. С. 226-259.
  - 22.Сливка Р.Р., Закутинська І.І. Історико-географічний вимір міждержавних територіально-політичних суперечностей і конфліктів (2011-2021 рр.). Науковий вісник Чернівецького університету: Географія. 2022. Випуск 839. С. 5 - 21.
  - 23.Mezentsev K., Mezentsev O. (2022). War and the city: Lessons from urbicide in Ukraine. *Czasopismo Geograficzne*, 93(3): 495–521. <https://doi.org/10.12657/czageo-93-20>
  - 24.O'Malley B. Make education institutions contributors to peace, not war. URL: https://www.universityworldnews.com/post.php?story=20231103081431835&utm_source=newsletter&utm_medium=email&utm_campaign=GLNL0761
  - 25.Slyvka R., Zakutynska I. (2020) How do state and military borders divide the urban spaces of Donbas? Cases of Milove/Chertkovo and Zolote. In: *Spatial Conflicts and Divisions in Post-socialist Cities* / Ed. by V. Mihaylov., Springer International Publishing. London, 2020. DOI: 10.1007/978-3-030-61765-3
  - 26.Slyvka R. Preconditions for Conflicts in Donbass and the Crimea: Similar and Diverse Features, In: *Minorities in the borderlands and on the fringes of countries* (edited by Marek Sobczykński and Marek Barwiński), Region and

Regionalism. Łódź, Opole, 2017. No. 13 vol. 1. P. 187-224. ISBN 978-83-7126-330-9

7. Контактна інформація

Кафедра	Кафедра географії та природознавства, вул. Галицька 201, кабінет 206, сайт: https://kgip.pnu.edu.ua/op-магістр-014-07/навчальний-план_середня-освіта_геогра-2/ електронна адреса: kgp@pnu.edu.ua
Викладач (і) Гостьові лектори	Доц. Сливка Роман Радославович
Контактна інформація викладача	roman.slyvka@pnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Всі аудиторні та самостійні заняття проводяться з дотриманням етичних стандартів професії. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із викладачем дисципліни. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час підготовки практичних завдань в процесі заняття. Забороняється добровільна передача інформації між студентами під час екзамену чи практичних робіт.
Пропуски занять (відпрацювання)	Відпрацювання пропусків занять відбувається кожного понеділка в 17.00
Виконання завдання	Зниження бала на 0,5

пізніше встановленого терміну	
Невідповідна поведінка під час заняття	Зниження бала на 0,5
Додаткові бали	Участь в наукових екскурсіях – 10 балів

Викладач _____